

Гордана Лаковић

Срце српске дијаспоре

Историчари тврде да Срби живе у преко 160 држава света у којима су оставили дубоке и значајне трагове. Једна од тих држава је Канада у коју су се Срби, према званичним подацима, почели досељавати 1903. године. Десет година касније, 1913. у Хамилтону, је основана и прва парохија Српске православне цркве. Данас је српска заједница многобројна, посебно у Онтарију, и спада у групу најактивнијих српских заједница у свету.

Организациона шема савремене српске заједнице у Онтарију се огледа у постојању Епархије канадске СПЦ са седиштем у Милтону, културно-уметничких друштава, клубова, савеза, хуманитарних организација, краљевских хуманитарних мисија, разних образовних и студентских организација, асоцијација, спортских друштава, медија, ауто и мото клубова, тамбураша, мноштву удружења, српских

школа, аматерских позоришта, књижевних удружења, хорова, музичких група, филмских и позоришних фестивала, непрофитних организација...

Поред енглеског и француског језика, службено и законски равноправних, у Канади се говори више од 200 различитих матерњих језика, међу којима је и српски.

Концепт одржавања језика, традиције и културе Срба у расејању се одувек заснивао на три стуба: улога породице, образовања и матице. Припадници српске дијаспоре у Канади се нажалост махом ослањају на сопствене снаге када је реч о очувању културног идентитета.

То чине окупљањем око српских манифестација где представљају своју културу и традицију.

Први пут у историји, од када Србија има државне границе, више

Срба живи ван матице него у њој. Поред тога што Срби ван матице више од тридесет година настоје да сачувају везу са сопственом прошлошћу у име будућности, да децу васпитавају у традиционалном српском духу и да у белом свету достојанствено представљају своју земљу, они су и значајна подршка матици и њен финансијски стуб. Стога би било успешније када би се успоставила боља узајамна сарадња, с тим да матица снажније подржи напоре српског народа у расејању у борби за одржање матерњег језика и његову кључну улогу у очувању идентитета. Помак би био у успостављању чврсте сарадња која би се наставила конкретним акцијама као што су виртуалне платформе у доба пандемије, или у нормалним условима, када је контакт међу људима дозвољен, са културним догађајима уз подршку Србије. Генерације које су рођене у расејању су заинтересоване за Србију, као земљу њихових предака, али им недостаје узајамна сарадња.

Српска заједница у Онтарију може да се подичи са неколико репрезентативних Културно уметничких друштава и хорова, чији су наступи на професионалном нивоу: СКУД Оплепац, Академија српске народне игре „Мирослав Бата Марчетић“, хор „Кир Стефан Србин“, хор „Свети Роман Мелод“ из Кичинера, хор „Свети Арсеније

Сремац“ из Витбија, као и друга уметничка друштва широм Онтарија. Својом активношћу на очувању српског идентитета у расејању истичу се Канадско српско добротинство „Јован Дучић“ из Торонта, Канадско српско друштво „Херцег Стефан Вукчић Косача“ из Кичинера, Гусларско друштво „Филип Вишњић“ из Кичинера, Хуманитарна организација „Срби за Србе“ из Торонта, Српска братска помоћ из Торонта... Сви они заједничким снагама доприносе све снажнијем присуству српске заједнице у канадском друштву и својим активностима промовишу српско наслеђе и културу на најлепши могући начин.

Традиционална и разноврсна манифестација „Дани српске културе“ одржава се сваке године у Торонту. Осим фолклорних обраћања су и други концерти, књижевне вечери и промоције, филмске и позоришне представе, изложбе, кулинарске презентације и др. Све ово је пропраћено српским медијима као што су Српска телевизија Торонто, Радио телевизија Нијагара као и часописима СЛОВО, Источник, Биографија дијаспоре, Ми Магазин, Тесла Магазин, САН или Новине који прате живот српске имиграције.

Генерални конзулат Републике Србије у Торонту игра важну улогу у повезивању дијаспоре и матице као и у напору да српску културу

ру и наслеђе представи страним дипломатским представницима кроз догађаје организоване од стране културно-уметничких друштава.

Такође се труди да заједно са Српском националном академијом допринесе својим активностима промоцији српског културно-историјског наслеђа.

Српска национална академија у Канади је непрофитна хуманитарна организација која има за циљ да подржи и охрабри активности које се баве важним културним, образовним, историјским и социјалним питањима. У оквиру програма СНА одржавају се конференције, академска предавања, књижевне вечери, изложбе и концерти академског и међународног карактера који привлаче велики број посетилаца.

У Виндзору у Српском музеју културног наслеђа чува се више од 10.000 експоната о животу у емиграцији, али и о успоменама донетим из матице. Основан је пре 32 године захваљујући женама, пре свих Станислави Марковић. Једна од активности музеја да се организују тематске изложбе које прате дешавања у матици. Тако је организована поставка посвећена 800 година манастира Хиландара, изложба „Зид срама“ на којој су представљене последице НАТО бомбардовања и поставка посвећена јубилеју осам векова аутокефалности Српске православне цркве.

Оно што је важно поменути је да се већина манифестација реализује заједничким снагама Епархије канадске, СПЦ, српске заједнице и Генералног конзулата што представља добитну формулу успеха: народ, црква, држава. Заједно смо јачи, а то је у духу са нашим националним слоганом на који би увек требало да се позивамо: „Само слога Србина спашава“.

У последњих десетак година развија се интензивнија међусобна сарадња између српских заједница Канаде и САД -а. Размена гостију, певача и певачких група, професионалних позоришних представа и филмова из Србије је све учесталија. Културни догађаји се одржавају широм Северне Америке у градовима у којима живи највећи број Срба. Важно је напоменути да само у Америци има преко 20 хиљада српских научника, професора, успешних уметника и спортиста, осам добитника Оскара, четири добитника Пулицерове награде и преко двадесет играча најбоље кошаркашке лиге на свету НБА. Чак су се и у свемиру „запатили“ Срби. На Месецу постоји кратер назван по Милутину Миланковићу једном од највећих климатолога и астронома 20. века. Наши топоними низали су се вековима у географским картама широм земљиног шара али се канадско-српска дијаспора ипак посебно поноси планином Путник. Названа је у знак

вечног сећања на мушкарце и жене из савезничких оружаних снага у Србији и њиховог вође, војводе Радомира Путника (1847-1917). На спомен плочи на енглеском језику исклесано је следеће: „Србија је изгубила четвртину свог становништва, како припаднике војске тако и цивила, за време Првог светског рата (1914-1918). Ова жртва била је део канадских и савезничких борби у Европи против три царевине у циљу заштите људских права и слободе човечанства.“

Отавски фестивал српских емигрантских театара (ОФСЕТ) годинама је окупао аматерска позоришта широм Канаде. Театар 10 с Лукачем, Српски театар Отава, Српско позориште Торонто, Полет, Обале неба и др. Током година изведене су многобројне представе како српских тако и страних аутора.

За две деценије Фестивала српског филма у Торонту, који је популаризовао новинар Ненад Станковић, приказано је преко 150 филмских остварења, које је видело око 40 хиљада људи. Пројекција српског филма има вишеструку улогу – једна је да задовољи културне потребе људи у дијаспори, а друга да се српска култура и српски филм представи широј канадској публици уз титловане преводе на енглески.

Нијагара Фолс је званично добила Трг Николе Тесле 13. јануара

2020. Водопади су обојени бојама српске тробојке 15. фебруара 2020. а поводом прославе Дана државности Републике Србије, 3. новембра 2019. обележено је 800 година аутокефалности у цркви Свети Ђорђе у Ватерлоу, у Хамилтону 10. јула. 2016. једна улица добила назив Булевар Николе Тесле, а на универзитету Мек Мастер у Хамилтону оформљена је стипендија Никола Тесла... У процесу је подизање спомен парка „Никола Тесла и пет Џонсова“ као и отварање музеја Никола Тесла на Нијагариним водопадима. Крајем 2019. прве позоришна представа за децу из Србије: „Аска и вук“ и „Принц жаба“ представљене су малишанима у многим канадским градовима, а почетком 2020. одржан је „Караван среће“ у оквиру ког су промовисане збирке песама намењене деци дијаспоре: „Радозналица“ и „Нека расте наше дрво“, ауторке Гордане Петковић Лаковић на којој је присуствовало више од 500 деце 3-17 година. Новац од продатих књига дониран је Колу српских сестара „Царица Милица“ у Дервенти у Републици Српској, као помоћ у борби против пандемије. Мали Свет и Срби за Србе су одржали више хуманитарних акција. Од прикупљених донација помогли су српској деци и угроженим породицама у матици.

Опуштање и дружење по српским ресторанима или организова-

ним музичким вечерима је посебно задовољство. Један од посећенијих догађаја су „Београдске” или „Војвођанске” вечери које се традиционално одржавају једном годишње у СКУД-у „Опленац”, „Скардлијске вечери” у Фенси кафани сваког последњег петка у месецу, на „викенд свирци” у Етно кафани, ЗАМ-у или Нина бару где се одмах препознаје одакле су људи по броју пушача који стоје испред улаза. Појавом пандемије, неколико популарних српских ресторана је затворено, али се дружења настављају у складу са прописима.

На неки начин може се рећи да је Торонто сличан Београду или бар да овде има све што и у Београду. Сликарске изложбе, књижевна удружења, филмске и позоришне фестивале, фестивале хране, фолклорна друштва, приредбе и прославе, концерте на отвореном и затвореном и то све на српском језику. А, ако затреба мајстор за поправку кола или за радове у кући, ту су српски мајстори. „Учиниће цену“ (наши смо). Рећи ће да ће све бити готово за дан-два, а завршиће за недељу-две. Може много тога преко везе, па чак и код доктора. У многим деловима Торонта постоје радње са целокупним асортиманом српских намирница и безалкохолних пића – Књаз Милош, Фанта, Вода Вода, Пролом вода, кекс Јафа, кафа, еуро-

крем, сир, кајмак, бурек, чварци, ђевапи, сланина, квасац, сириште...

Ништа не недостаје, па ни намргођена лица продавачица које ређају производе на полице.

Ово све указује на то да су исељеници и Срби у матичним земљама једно национално биће које дели исту потребу, дише истим плућима и воли своју отаџбину истим срцем. Ако не могу да живе у њој довешће је к себи. Уверени су да су истините изреке „Дом је тамо где ти је добро“, „Рођена земља се мора волети, усвојена поштовати“. Тугу за родним крајем описали су многи писци и песници као константну компоненту живљења. Са друге стране, српске мајке у Канади преносе и чувају традиционалне обичаје, веру и српски језик и ако су свакој новој генерацији наметнуте промене које уносе неке обичаје, не срећно позајмљене од канадских друштава.

На крају шта рећи осим да је можда на неком другом месту вероватно боље. Али зар није увек тако: негде је сигурно увек боље. Овде је добро онолико колико успемо да се организујемо да заједничким напорима сачувамо свој идентитет. Представљајући се западном свету као народ са развијеном културом, историјом и традицијом овим се брише искривљена слика неправедно створена о српском народу крајем двадесетог века.

Гордана Петковић Лаковић, мецена уметности, покровитељ културе и чуварка српске баштине, доприноси бољој слици Срба и Србије у Канади и САД, сарадњи матице и дијаспоре, промовише српски великане, српски језик и ћирилично писмо. Име Николе Тесле свакодневно се чује широм Канаде захваљујући њеном несебичном ангажману да улица у Бурлингтону добије име Булевар Никла Тесла. Булевар је са 19 саобраћајних знакова, постављених на аутопуту према Нијагариним водопадима, 10. јула 2016. године званично уписан и на мапу Канаде.

Гордана Петковић Лаковић, је рођена 1960. у Београду. Више школско образовање је стекла у Канади из области информатике и бизниса. У протеклих 25 година ангажована је на многим пољима, а првенствено на реализацији културних догађаја са циљем очувања српског језика и културне матрице у расејању. Иницирала је и организовала бројне догађаје у оквиру српске заједнице, али исто тако и на канадском нивоу: рецитале, уметничке изложбе, филмске пројекције, позоришне представе за децу и одрасле, аматерске позоришне представе, серију концерата класичне музике и концерт канадско-српске савремене музичке групе. Водитељ је многих програма, а свој допринос даје и у догађајима које организује СПЦ и Генерални конзулат Републике Србије у То-

ронту. Била је спонзор разних црквених и хуманитарних манифестација као и годишњег концерта хора Кир Стефан Српски; сарађивала је са реномираним торонтским кућама (Glen Gold Studio, Isabel Bader Theater, Opera House). Омогућила је шире прихватање и популарност Српског тениског турнира уз подршку Генералног конзулата Републике Србије у Торонту, дугогодишњи сарадник Српске телевизије Торонто (СТВТ) чији је оснивач био Благоја Ристић, дугогодишњи сарадник Новина, суорганизатор бројних хуманитарних акција, поред осталих и акције За Вањино срце.

Члан је аматерског позоришта Театра 10 с Лукачем. Свој глумачки таленат је остварила у представама: Фјокла Ивановна – „Женидба“, Николаја Гогоља; Људмила – „Играјући жртву“, Владимира и Олега Пресњакова; Сељанка – „Представа Хамлет из Мрдуше Доње“, Ивана Брешана; Гђа Ферајон – „Буба у уху“, Жоржа Фејдоа; У Српском позориштау Торонто у улози Раћа – „Ми чекамо беду“, Стевана Копривице.

Члан је управе Српске националне академије у Канади, Удружења књижевника Србије, Удружења аутора Канаде, Матице српске из Новог Сада, Матице исељеника и Срба у региону. Гордана Петковић Лаковић је лауреат Матице исељеника Србије. Овенчана

је „Растком Петровићем“ за целокупни допринос и за књижевно стваралаштво с јесени 2018. године, добитник „Златне значке“ Културно просветне заједнице Србије, „Специјалне повеље“ Духовне академије Параћин за широки спектар отаџбинског деловања у свесрпској заједници у расејању, и многих других захвалница, повеља и признања за хуманитарна дела, очување српске културе и традиције као и за допринос унапређењу веза Матице и дијаспоре. Организациони директор и сарадник часописа СЛОВО, пише за црквени часопис ИСТОЧНИК, директор маркетинга Nikola Tesla Educational Corporation.

Њене књижевне вечери одржаване су у Београду и широм Србије, Републике Српске, Румуније, Мађарске и Хрватске (у оквиру српског књижевног фестивала), Канаде, САД-а.

Аутор је четири књиге прозе: „Колона“, „Dance of life“, „Канадски блуз“ и драме „То нисам ја“. Приређивач два зборника од националне вредности: „Зашто смо отишли“ и „На раскрсници“, и две збирке поезије за децу дијаспоре: „Радозналица“ и „Нека расте наше дрво“ које су представљене у осам канадских градова. У току је припрема трећег тома едиције „Зашто смо отишли“ под називом „Ни овде ни тамо“.

